ALYTAUS APSKRITIES XVIII KOMANDINĖ MATEMATIKOS OLIMPIADA
MOKYTOJO KAZIO KLIMAVIČIAUS TAUREI LAIMĖTI

Lazdijai, 2014 m. gruodžio 6 d.

UŽDAVINIŲ SPRENDIMAI

1. Matematikos konkurse dalyvavo 108 mokiniai. Jiems buvo išdalinta 480 popieriaus lapų. Kiekviena mergaitė gavo vienu lapu daugiau negu kiekvienas berniukas, o visos mergaitės gavo tiek pat lapų, kiek ir visi berniukai. Kiek mergaičių ir kiek berniukų dalyvavo matematikos konkurse?

Sprendimas. Tegu x yra mergaičių skaičius, y yra berniukų skaičius, o z – berniuko gautų popieriaus lapų skaičius. Pagal sąlygą gauname:

$$x+y=108,\quad x(z+1)+yz=480,\quad x(z+1)=yz.$$

Toliau sprendžiame lygčių sistemą:

$$\begin{cases} x+y=108, \\ x(z+1)+yz=480, \\ x(z+1)=yz \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x+y=108, \\ yz=240, \\ x(z+1)=240 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x+y=108, \\ y=\dfrac{240}{z}, \\ x=\dfrac{240}{z+1}. \end{cases}$$

Iš čia gauname:

$$\frac{240}{z+1}+\frac{240}{z}=108 \Rightarrow \frac{20(2z+1)}{z(z+1)}=9 \Rightarrow 9z^2-31z-20=0 \Rightarrow z=4.$$

Tada $y=\dfrac{240}{4}=60,\ x=\dfrac{240}{5}=48.$

Ats.: 48 mergaitės ir 60 berniukai.

2. Kiškis pastebėjo vilką, kai jis nuo vilko buvo nutolęs 77 šuolių atstumu. Vilkas pradėjo vytis kiškį. Žinoma, kad per tą patį laiką kiškis padaro 13 šuolių, o vilkas – 9 šuolius; be to, 3 vilko šuoliai lygūs 8 kiškio šuoliams. Po kelių šuolių vilkas pavys kiškį?

Sprendimas. Tegu x yra kiškio šuolio ilgis. Tada vilko šuolio ilgis yra $\dfrac{8}{3}x.$

Kiškio greitį pažymėkime v_1, vilko greitį pažymėkime v_2, o laiką, per kurį vilkas pavys kiškį, pažymėkime t. Pagal uždavinio sąlygą

$$\frac{13x}{v_1}=\frac{9\cdot\frac{8}{3}x}{v_2}.$$

Iš čia gauname, kad $v_2=\dfrac{24}{13}v_1.$ Per laiką t kiškis papildomai nušuoliuos atstumą $v_1t,$ todėl per tą patį laiką t vilkui teks nušuoliuoti atstumą $77x+v_1t.$ Iš lygybės

$$v_2t=77x+v_1t$$

gauname:

$$\frac{24}{13}v_1t=77x+v_1t,$$

$$v_1t=\frac{77x}{\frac{24}{13}-1}=\frac{13\cdot 77x}{11}=91x.$$

Taigi vilkas pavys kiškį padaręs

$$\frac{77x+91x}{\frac{8}{3}x}=\frac{168\cdot 3}{8}=63$$

šuolius.

Ats.: 63.

3. Raskite du triženklius skaičius, kurių suma dalijasi iš 504, o jų dalmuo dalijasi iš 6.

Sprendimas. Tegu x ir y yra triženkliai skaičiai, kurie tenkina uždavinio sąlygą. Tada iš sistemos

$$\begin{cases} x+y=504m, \ m\in N, \\ \frac{x}{y}=6n, \ n\in N, \\ 100\le x\le 999, \\ 100\le y\le 999 \end{cases}$$

gauname, kad

$$x+y=6ny+y\ge 600+100=700$$

ir

$$x+y=x+\frac{x}{6n}\le x+\frac{x}{6}\le 999+\frac{999}{6}<999+167=1166.$$

Iš dvigubos nelygybės $700\le x+y\le 1165$ gauname dvigubą nelygybę $700\le 504m\le 1165$, o iš jos – vienintelę m reikšmę $m=2$.

Vadinasi, $x+y=1008$.

Toliau

$$x+y=1008\Rightarrow 6ny+y=1008\Rightarrow y=\frac{1008}{6n+1}\Rightarrow n=1,\ y=144\Rightarrow x=864.$$

Ats.: 864 ir 144.

4. Teigiami realieji skaičiai a ir b tenkina nelygybę $a+b+1=3ab$. Įrodykite, kad $a\cdot b\ge 1$.

Įrodymas. Iš lygybės $a+b+1=3ab$ ir sąlygos $a>0,\ b>0$ gauname:

$$3ab=a+b+1=\left(\sqrt{a}-\sqrt{b}\right)^2+2\sqrt{ab}+1\ge 2\sqrt{ab}+1.$$

Taigi $3ab-2\sqrt{ab}-1\ge 0$.

Pažymėję $t=\sqrt{ab}$, gausime kvadratinę nelygybę $3t^2-2t-1\ge 0$.

Kadangi kvadratinio trinario $3t^2-2t-1$ šaknys yra $-\frac{1}{3}$ ir 1, tai nelygybė galios tik tada, kai $t\ge 1$ (nes $t>0$). Vadinasi,

$$\sqrt{ab}\ge 1\ \Rightarrow\ ab\ge 1.$$

5. Kvadratinio trinario $f(x)=ax^2+bx+c$ koeficientai a, b ir c yra sveikieji skaičiai; be to, c yra nelyginis skaičius. Šio kvadratinio trinario šaknys yra sveikieji skaičiai. Nustatykite, ar $f(2015)$ gali būti nelyginis skaičius.

Sprendimas. Tegu x_1 ir x_2 yra kvadratinio trinario šaknys. Pagal Vijeto teoremą $x_1\cdot x_2=\frac{c}{a}$. Iš čia $c=ax_1x_2$. Kadangi c yra nelyginis skaičius, tai a, x_1 ir x_2 yra nelyginiai skaičiai.

Kita vertus, $b = -a(x_1 + x_2)$ yra lyginis skaičius. Todėl

$$f(2015) = a \cdot 2015^2 + b \cdot 2015 + c$$

yra lyginis skaičius, nes pirmas ir trečias dėmuo yra nelyginiai skaičiai, o antras dėmuo yra lyginis skaičius.

Ats.: negali.

6. Tiesės $y = k_1x + b_1$, $y = k_2x + b_2$ ir $y = k_3x + b_3$ yra parabolės $y = x^2$ liestinės. Įrodykite, kad $b_3 \ge 2(b_1 + b_2)$, jeigu $k_3 = k_1 + k_2$.

Įrodymas. Jeigu tiesė $y = kx + b$ yra parabolės $y = x^2$ liestinė, tai lygtis $kx + b = x^2$ turi vienintelį sprendinį, t. y. $D = k^2 + 4b = 0$.

Vadinasi, $4b_1 = -k_1^2$, $4b_2 = -k_2^2$ ir $4b_3 = -k_3^2$. Iš čia gauname:

$$4b_3 = -k_3^2 = -(k_1 + k_2)^2 = -k_1^2 - 2k_1k_2 - k_2^2 = -2k_1^2 - 2k_2^2 + (k_1 - k_2)^2 \ge -2k_1^2 - 2k_2^2 = 8b_1 + 8b_2.$$

Iš čia $b_3 \ge 2(b_1 + b_2)$.

7. Žinoma, kad $y \ne 0$, $|y| \ne 1$ ir $x_1 = \frac{y-1}{y+1}$, $x_2 = \frac{x_1 - 1}{x_1 + 1}$, $x_3 = \frac{x_2 - 1}{x_2 + 1}, \ldots$

Raskite y, jei $x_{2014} = 3$.

Sprendimas. Įrašę $x_1 = \frac{y-1}{y+1}$ į lygybę $x_2 = \frac{x_1 - 1}{x_1 + 1}$, gauname, kad $x_2 = -\frac{1}{y}$. Tada $x_3 = \frac{y+1}{1-y}$ ir $x_4 = y$. Matome, kad $x_5 = x_1$, $x_6 = x_3$, $x_7 = x_3$, $x_8 = x_4$, $x_9 = x_1$ ir t. t.

Kadangi $2014 = 4 \cdot 503 + 2$, tai $x_{2014} = x_2 = -\frac{1}{y} = 3$, tai $y = -\frac{1}{3}$.

Ats.: $-\frac{1}{3}$.

8. Išspręskite lygtį

$$x^4 - x^3 - 5x^2 - x - 6 = 0.$$

Sprendimas. Kadangi

$$x^4 - x^3 - 5x^2 - x - 6 = (x^4 + x^2) - (x^3 + x) - (6x^2 + 6) =$$
$$= x^2(x^2 + 1) - x(x^2 + 1) - 6(x^2 + 1) = (x^2 + 1)(x^2 - x - 6),$$

tai $x^4 - x^3 - 5x^2 - x - 6 = 0$ tik tada, kai $x^2 - x - 6 = 0$. Lygtis $x^2 - x - 6 = 0$ turi du sprendinius: –2 ir 3.

Ats.: {–2; 3}.

9. Išspręskite lygčių sistemą

$$\begin{cases} \frac{3xy}{x+y} = 8, \\ \frac{5yz}{y+z} = 12, \\ \frac{7zx}{z+x} = 24. \end{cases}$$

Sprendimas. Aišku, kad $x \neq 0$, $y \neq 0$ ir $z \neq 0$. Pirmos lygties kairės pusės skaitiklį ir vardiklį padalykime iš *xy*, antros – iš *yz*, o trečios – iš *zx*. Gausime sistemą

$$\begin{cases} \dfrac{1}{x}+\dfrac{1}{y}=\dfrac{3}{8}, \\ \dfrac{1}{y}+\dfrac{1}{z}=\dfrac{5}{12}, \\ \dfrac{1}{z}+\dfrac{1}{x}=\dfrac{7}{24}. \end{cases}$$

Iš čia $x=8$, $y=4$, $z=6$,

Ats.: (8; 4; 6).

10. Lygiašonio trikampio pusiaukampinė, nubrėžta iš viršūnės, yra perpus trumpesnė už kampo prie pagrindo pusiaukampinę. Apskaičiuokite trikampio kampus.

Sprendimas. Pagal uždavinio sąlygą $AL=2BD$. Aišku, kad $BD \perp AC$. Nubrėžkime $AM \parallel BC$, $CM \parallel AB$ ir gausime rombą *ABCM*. Sujungę *M* ir *L*, gausime lygiašonę trapeciją *ABLM* (nes jos įstrižainės *AL* ir *MB* lygios). Vadinasi, $\angle LBM = \angle BMA = \angle LAM$.

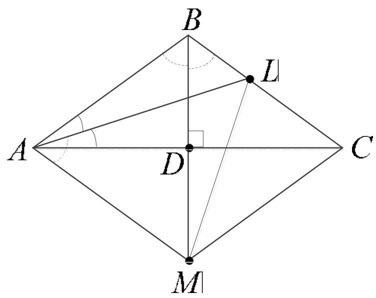

Kadangi

$$\angle ABD + \angle BAC = 90^\circ \text{ ir } \angle ABD = \angle LAM = \frac{3}{2}\angle BAC,$$

tai iš lygybės

$$\frac{3}{2}\angle BAC + \angle BAC = 90^\circ$$

gauname, kad $\angle BAC = 36^\circ$.

Taigi $\angle ABC = \angle BCA = 36^\circ$, $\angle ABC = 108^\circ$,

Ats.: $36^\circ, 36^\circ, 108^\circ$.